

Aħbarijiet

MID-DINJA LETTERARJA

IR-RAPPORT ANNWALI TAL-KNK GHAS-SENA 2024

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb (KNK) ippubblika r-Rapport Annwali tiegħu għall-2024. Ir-rapport huwa wiehed komprensiv li jimxi tul sena proattiva għall-KNK bl-implimentazzjoni ta' żviluppi ewlenin li jsaħħu l-viżjoni fit-tul tal-entità, viżjoni ta' industrija tal-kotba li hi b'saħħitha u sostenibbli. Fl-2024 il-KNK mexxa sew fl-abbozzar tal-istrategija li se tiehdu tul il-hames snin li ġejjin, u dan għamlu f'bidma mal-kumpanija rinomata ta' konsulenza, il-KPMG. L-istrategija hija turija tal-isforz tal-KNK sabiex dak kollu li jagħmel jirfdu bir-riċerka sabiex dak li jitwettagħ jidwettaq b'mod olistiku. Is-sejha għall-istrategija kienet fethet fl-2023, u fl-2024 sar il-biċċa l-kbira tax-xogħol f'hin limitat, li kien jinkludi laqgħat interni u oħrajn mal-imsieħba fl-industrija tal-kotba, kollha mmexxija mill-KPMG. Il-laqgħat mal-imsieħba inkludew sondaġġ li minnu l-KNK kiseb bosta informazzjoni li se tgħinu jibni strategija aħjar. Id-dokument li twieled minn dawn il-laqgħat – li se jgħid fix-xhur li ġejjin – offra veduta konċiża tal-industrija lokali tal-kotba u wera wkoll 'il fejn għandu jterraq il-KNK bil-gwida ta' pilastri strateġiċi ewlenin. Minbarra bidma simili li trawwem attitudni lejn il-ġejjieni, fl-2024 il-KNK issieheb fin-Netwerk Ewropew tat-Traduzzjoni Letterarja (ENLit) wara vot li ttiehed waqt laqgħa ġenerali fil-Frankfurt Book Fair. Is-sħubija f'dan-netwerk prestiġġjuż – li mxejrin fih hemm madwar 30 organizzazzjoni kulturali mill-Ewropa u mhux – se jgħin haqna l-isforzi tal-KNK biex jesporta l-letteratura Maltija fi swieqi globali. Il-konnessjoni tal-KNK mas-swieq internazzjonali ssaħħet bl-ewwel Katalgu ta' Drittijiet ta' Barra li qatt kellu l-pajjiż, maħluq mill-KNK u mqassam fil-London Book Fair u fieri oħrajn li żżur l-entità kull sena. Il-katalgu fih selezzjoni ewlenija ta' xogħlijiet Maltin li ssibhom fil-hwienet bħalissa, u l-kotba ntgħażlu mill-pubblikaturi nfushom. B'hekk, dal-katalgu qed iservi

bħala bandiera letterarja Maltija xxejjer fil-fori internazzjonali. Il-Festival Nazzjonali tal-Ktieb – li jsehh kull sena f'Novembru – ma naqasx milli jerġa' jkun l-avveniment letterarju ewlieni fil-Gżejjer Maltin, li ġibed lejha talenti internazzjonali bħal Anthony Horowitz u Paul Lynch. Ma' dawn inżidu l-parti l-kbira tal-pubbliku ġenerali bis-saħħa ta' kampanja ta' marketing diversifikata u programm ta' attivitajiet mimli daqs bajda. Il-Festival huwa ingranaġġ iehor fil-bidma tal-KNK sabiex irawwem industrija letterarja li jkun jafu biha barra minn Malta u li tkun ta' kwalità, u allura fl-edizzjoni li għaddiet il-KNK tella' bosta workshops u masterclasses li l-għan tagħhom kien li joffru ċ-ċans lill-industrija biex tipprofessjonalizza ruħha aktar. B'rihet ix-xogħol li sar u l-kuntatti li nholqu fl-2024, il-KNK jinsab ippreparat biex fl-2025 jiffinalizza u jimplimenta l-iżviluppi li se jgħidawh fis-snin li ġejjin. Ir-Rapport Annwali għall-2024 tista' ssibu bil-Malti hawnhekk: https://drive.google.com/file/d/1CtQ7zU8tUgRE8k_tqkuDJOvPhiMyvoTG/view [Tagħrif u ritratti minn ktieb.org.mt]

IL-KNK ISAHHAH IL-PREŻENZA TAL-IMSIEHBA FIL-LONDON BOOK FAIR 2025

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb reġa' kien parti mill-London Book Fair 2025, u għal darb'ohra offra opportunità unika lill-awturi, il-pubblikaturi u msieħba oħra fl-industrija tal-kotba biex isibu posthom fis-swieq internazzjonali tal-kotba. Il-fiera dis-sena saret bejn il-11 u t-13 ta' Marzu fl-Olympia Kensington, u l-għan prinċipali ta' dan l-avveniment kien li jlaqqa' lill-professjonisti tal-industrija tal-kotba mid-dinja kollha. Għahekk, dan huwa l-post eżatt fejn il-KNK kellu jkun sabiex ikabbar il-viżibbiltà tal-letteratura Maltija. Dan qed jagħmlu billi jibqa' jipparteċipa sena wara sena, u anki billi jqassam il-katalgu ta' drittijiet ta' barra, *Literature from*

Il-London Book Fair

Malta, fil-laqgħat ma' msiehba internazzjonali. Il-KNK organizza seminar waqt il-fiera, fejn esplora ċerti strateġiji li jistgħu jkunu ta' benefiċċju għal letteraturi mhux rappreżentati daqstant fuq il-palk globali. 'Beyond Island Horizons: Expanding Pathways for Literatures from the Margin' sar fil-11 ta' Marzu fiċ-Ċentru għat-Traduzzjoni Letterarja, u laqqa' lil grupp ta' kelliema minn sitwazzjonijiet letterarji li joffru sfidi bħal dawk Maltin. Waqt li das-seminar gabar dawn l-istrateġiji li jindirizzaw sfidi komuni, il-KNK wera dak li Malta għandha x'toffri. Dan għamlu f'ħidma ma' Visit Malta mill-Awtorità Maltija tat-Turiżmu bl-inizjattiva 'Authentic Malta', li qiegħed il-letteratura Maltija bħala punt fokali iehor tal-kultura, l-istorja u l-wirt tal-pajjiż – li tgawdjet kemm min-nies tal-lokal u anki mill-viżitaturi tal-fiera. Din l-inizjattiva kienet l-ewwel waħda tax-xorti tagħha fl-istand tal-KNK waqt il-London Book Fair, u l-ħsieb hu li l-kollaborazzjoni ma' Visit Malta titwal f'fieri u attivitajiet oħra sabiex il-letteratura Maltija tilhaq aktar u aktar nies. Parti wkoll mill-inizjattiva Authentic Malta kienet il-Gutenberg Press, li kkontribwixxew biex jgħollu r-reputazzjoni ta' Malta f'dak li għandhom x'jaqsmu l-kwalità, l-innovazzjoni u s-sostenibbiltà, biex anki s-sengħa Maltija tal-produzzjoni tal-kotba tkun fuq il-palk globali. L-illustraturi lokali wkoll kellhom iċ-ċans jipparteċipaw fil-London Book Fair bis-saħħa tal-kollaborazzjoni bejn il-KNK u l-Kunsill Malti għall-Arti. L-erba' parteċipanti li ntgħażlu ngħataw sussidju

Simon Trewin

għall-ivvjagġar u l-akkomodazzjoni, kif ukoll biljett tad-dhul għall-fiera. Din l-inizjattiva għenet lill-artisti biex japprofittaw minn pjattaforma internazzjonali. Barra minn hekk, il-KNK stieden ukoll lill-komunità tal-pubblikazzjoni sabiex jipparteċipaw fil-laqgħa online biz-Zoom 'The Rights Stuff' mal-aġent letterarju internazzjoali Simon Trewin. Din saret nhar is-17 ta' Frar, u twasslet b'tali mod li għenet lill-parteeipanti jifhmu x'jigri normalment fid-dinja tad-drittijiet internazzjonali tal-awtur u kif jinbiegħu l-kotba u d-drittijiet Malta u lil hinn minnha. Is-sessjoni kienet waħda interattiva u f'atmosfera rilassanti, u b'bizżejjed ħin għall-mistoqsijiet. Sabiex il-frott tal-laqgħa jibqa' mal-parteeipanti, intuża l-AI sabiex gie ġġenerat sommarju tal-attività li ntbagħat lil kulhadd. Is-sommarju kien fih it-tehid ewlieni mil-laqgħa u l-istrateġiji prattiċi biex dak li jkun isib triqtu fis-suq globali tal-pubblikazzjoni. Simon Trewin huwa veteran tal-industrija tal-pubblikazzjoni fir-Renju Unit, u rawwem awturi li nqallbu f'60 ilsien, fosthom John Boyne u Paul Lynch, ir-rebbieħ tal-Premju Booker. Minhabba l-kollaborazzjonijiet varji li Trewin kellu mal-KNK tul is-snin, jista' jtgħies bħala ambaxxatur letterarju għal Malta. Dawk l-awturi u l-pubblikaturi li bbukkjaw biljett għal-London Book Fair setgħu jattendu l-attivitajiet organizzati mill-KNK u anki dawra mal-fiera mmexxija minn Trewin, kif ukoll setgħu jużaw il-faċilitajiet tal-istand tal-KNK biex jibbukkjaw il-laqgħat.

[Tagħrif u ritratti minn ktieb.org.mt]

IMUT POETA ZAGĤZUGH TALJAN

Lorenzo Patàro (1998-2025)

Il-poeta zaġħzugh Lorenzo Patàro, miet fl-20 ta' Frar 2025. Kellu 27 sena. Hu kien mill-provincja ta' Cosenza, fin-Nofsinhar tal-Italja, u l-poeżiji tiegħu mimlijin malinkonija u tama kienu ġibdu l-attenzjoni kemm tal-kritiċi kif ukoll tal-qarrejja. Patàro kien lawreat fil-Letteratura fl-Università ta' Salerno. Kien zaġħzugh introvers u riflessiv u kien qed jakkwista l-qasam kulturali b'versi li missew il-qighan l-iktar fondi tar-ruh umana. Il-ġabra tiegħu *Amuleti* (2022) kienet intaġħżlet fost il-finalisti tal-Premju Strega Poesia 2023 u tal-Premju Pontedilegno Poesia 2024. Il-mewt tiegħu thabbret minn poeta iehor, Franco Arminio. Ġabra poetika oħra ta' Patàro kienet *Bruciare la sete* (2018). Rebah premji

prestigjużi bħal 'Ossi di seppia' fl-2021 u 'Ritratti di poesia' fl-2023. Il-poeżiji tiegħu ġew ippubblikati f'rivisti bħal 'Atelier', 'Poesia del nostro tempo', 'Il sarto di Ulm - bimestrale di poesia', fuq is-sit uffiċjali tal-poeżija tar-Rai (Poesia, di Luigia Sorrentino), u fil-ġurnal ta' kuljum 'La Repubblica'.

IL-HUMS TLAQQA' NUMRU TA' AKKADEMIČI FL-UNIVERSITÀ L-ANTIKA

Nhar id-19 ta' Frar 2025 il-HUMS (Humanities, Medicine and Science Platform), fi hdan l-Università ta' Malta, organizzat simpożju intitolat "Stories are Us: When History and Literature Meet". L-avveniment seħħ fl-Aula Magna tal-Università l-Antika fil-Belt Valletta fis-6 ta' filgħaxija. Mexxiet l-avveniment Prof. Clare Vassallo, koordinatur u membru kofundatur tal-pjattaforma HUMS. Il-parteciċpanti kienu sitta b'kollox. Prof. Dominic Fenech tkellem dwar kif jinteragixxu l-Istorja u l-Letteratura b'diskors intitolat "When Clio met Calliope", fejn iddiskuta anki l-ġeneri differenti li joffru simbjosi bejn iż-żewġ forum ta' narrativa. Il-Prof. Ivan Callus qara paper bl-isem ta' "My story is not what it should be: History and Literature, Ever Again", filwaqt li l-Prof. Emanuel Buttigieg tkellem dwar "Things that have not yet come to pass... the underlying fascination of the 'What if?' in History". Il-Prof. Maria Frendo tkellmet dwar xogħlijiet ta' Milton b'diskors attwali immens intitolat "The Devil in the Detail: Milton's Satan and the English Civil War". Segwa l-istudju tal-Prof. Immanuel Mifsud, intitolat "Are We the Stories?: When Literature (Seemingly) Fails to Meet History". Ghalaq is-simpożju Dr Daniel Vella b'diskors interessanti bl-isem ta' "New Worlds, Old Stones: Ruins and Digital Games". Is-sala ewlenija kienet mimlija kollha b'akkademiċi, studenti u persuni interessati fis-suġġett diskuss. Kienet ukoll festa għal min iħobb il-ktieb u l-qari. Nittamaw li dak li ntqal waqt dan is-simpożju jingabar f'pubblikazzjoni waħda halli jibqa' għall-posterità u jkun jista' jtgawda wkoll minn dawn li ma kinux preżenti. Il-kelliema ppreżentaw ukoll preżentazzjonijiet Power Point. Wara kien hemm ukoll riċeviment żgħir.

PROGRAMM DWAR IL-LETTERATURA GĦALL-ISTUDENTI TAL-ČES, MALTI

Ix-xhur ta' Jannar u Frar 2025 raw fuq l-istazzjon Nazzjonali TVM, it-trażmissjoni tal-programm "Id f'Id fil-Letteratura Maltija". Dan il-programm iddiskuta wħud mis-siltiet letterarji li hemm għall-eżami tač-ČES tal-Malti b'mod profund. Dawn id-diskussjonijiet saru ma' kittieba, kritiċi u għalliema. Fost il-kittieba li ħadu sehem kien hemm Rita Saliba, Trevor Żahra u Lilian Sciberras. Mal-Kap tad-Dipartiment tal-Malti, is-Sa Stephanie Apap, ġew diskussi xi

Patrick Sammut jittellem dwar il-poeżija Romantika ma' Sergio Grech waqt il-programm "Id f'Id fil-Letteratura Maltija"

termini letterarji fil-prattika. Mistiedna oħra kienu Leanne Ellul u Dr Patrick J. Sammut. Ġew diskussi wkoll il-merti letterarji ta' Juan Mamo ma' Mark Vella u Charlo Pisani. Ma naqasx ukoll programm dwar Dun Karm u l-poeżiji li hemm fis-sillabu flimkien mal-Uffiċjal Edukattiv tal-Malti, is-Sur Carlston Grima. Il-programm ħareġ l-ewwel darba nhar ta' Tlieta fl-10:15 ta' filgħaxija fuq TVM+. Kien hemm ukoll diversi ripetizzjonijiet matul il-ġimgħa. Biex ikun ta' sostenn għall-istudenti, TVM poġġiet is-sensiela fuq Youtube. Hekk ikun hemm iktar permanenza u użu. L-indirizz tal-Youtube hu: https://www.youtube.com/playlist?list=PLzrpEoiRHx_oePTVmYJNeYw3F5HAcXOY4. Il-programm kien ippreżentat minn Dr Sergio Grech bi produzzjoni ta' Kenneth Mizzi.

JUM IL-MARA MFAKKAR MINN MUŻA KARKARIŻA

Il-parteciċpanti waqt is-serata mużiko-letterarja f'Jum il-Mara mtellgħa minn Muza Karkariža

Nhar Jum il-Mara, it-8 ta' Marzu 2025, il-palazz tal-President, fil-preżenza ta' sala mimlija preżenzi ta' personalitajiet varji, sema' lil għadd ta' żgħażaġh, inqas żgħażaġh, u nies imdaħħla fiż-żmien jikkellmu dwar il-fenomeni Mara. U l-mara, f'din il-lejla ta' letteratura, retorika u kitba varja, pingiet lill-mara, kif din inbniet u għadha qiegħda tinbena matul meddet is-snin, u fi żmienijietna. Hija dik it-tip ta' mara li sawret ethos uniku, hekk kif kienet taħdem u taħdem u taħdem biex tkun tista' ssostni, lilha nnifisha, lil żewġha, u b'saħħa u ħilha lil uliedha. Sadattant ukoll niltaqgħu ma' għadd ta' nisa oħra, li fil-kalendarju storiku ta' pajjiżna, u anke lil hinn minnu sawru għalihom bħal qisu monument bil-kisbiet speċifiċi li għamlu f'oqsma uniċi fil-politika, il-mużikoloġija, il-letteratura u l-bqija. Hafna minnhom kienu Maltin. Oħrajn ġew minn artijiet imbiegħda. Imma lkoll flimkien sawru t-terminu skematiku – mara. Il-

qari ta' dawn il-kitbiet kellu naħiet u xejriet stilistiċi varji. Kien hemm in-narrattiva nostalgika, id-diskors tal-ħajja ta' kuljum, u kien hemm ukoll il-poeżija, li ħadet diversi forom u xejriet, fosthom dawk tan-nostalgija, tal-elegju, l-elegija u l-epitaffju. U b'dan il-mod kontenut u forom varju, minn hluq varji, wasslu l-fenomeni mara, kif issawwar u għadu qiegħed jissawwar fi żmienijiet li aktarx iva milli le għandhom mill-metanarrattiva tal-ġeneru, daqskemm mill-istess intimitiċi personali, li jafu lil dik il-mara unika, li f'qiegħ qiegħha ma tistax ma tismax hliet l-istorja tagħha, fl-intimu misterju tagħha. B'dan il-mod, il-palazz tal-President għen biex naħiet varji ta' din il-fenomenologija-mara, jidhru jitpingu u jgu skolpiti minn awturi varji, li msieħba ma' daqq, kant u mużika ta' ispirazzjoni unika, għamlu minn din il-lejla, lejla unika. Muża Karkariża, taht id-direzzjoni ta' Terry Muscat, hija turija ċara ta' grupp ta' individwi, li bil-hiliet fil-kitba u l-mużika tagħhom, jafu johlqu huma wkoll ethos uniku, fi żmienijiet, fejn dan it-tip ta' entużjażmu hemm iċ-ċans li jmur f'imkejjen oħra. Ħajr lill-Eċċellenza tagħha, il-President Marianne Spiteri Debono, għall-inkoraġġiment li dejjem tagħti f'okkażjonijiet ta' dan it-tip.

[Ħajr lis-Sur Tarcisju Zarb għal dan ir-rapport.]

IR-RIVISTA IL-MALTI TAGHQA 100 SENA

F'Marzu tal-1925, l-Għaqda tal-Kittieba tal-Malti, illum l-Akkademja tal-Malti, bdiet toħroġ ir-rivista uffiċjali tagħha *Il-Malti*. L-editur tagħha kien Ġużè Muscat Azzopardi. Ir-rivista kienet tinbiegħ sitt soldi fis-sena jew xelin u sitt soldi għall-abbonati. Sal-ewwel tliet snin *Il-Malti* kellu 224 abbonat. L-ewwel ħarġa kien fiha kitbiet varji mill-pinna ta' Dun Karm, Temi Zammit, Ġużè Gatt, Ninu Cremona, Dun Karlu Cortis, u oħrajn. Ir-rivista baqgħet toħroġ kull tliet xhur mill-1925 sal-1976. Mill-1977 *Il-Malti* baqa' joħroġ regolari imma mhux bl-istess ammont kull sena, filwaqt li mill-1981 kien hemm edizzjonijiet speċjali iddedikati lil kittieba speċjali, fosthom lil Ġużè Galea, Anton Buttigieg, u Dun Karm. Mill-1987 'il quddiem *Il-Malti* beda joħroġ darba fis-sena kif għadu sal-lum.

[Tagħrif minn artiklu li deher f'Encore, ħarġa nu. 40, Marzu-Mejju 2025]

TAHDITA DWAR L-EMIGRANTI SQALLIN (U MALTIN) FL-ISTITUT TAL-ISTUDJI MEDITERRANJI

Il-Prof. Norbert Bugeja jintroduċi lill-Prof. Alfonso Carrisi

Nhar it-13 ta' Marzu 2025 fl-Istitut tal-Istudji Mediterranji fl-Università ta' Malta, saret taħdita interessanti intitolata "Parole e Immagini di una storia 'Minore'. L'emigrazione siciliana in Tunisia (XIX e XX Secolo)". It-taħdita bit-Taljan, u bil-ghajnuna ta' preżentazzjoni PowerPoint, saret mill-Prof. Alfonso Campisi, li huwa parti ewlenija tal-Istudji Sqallin fi hdan l-Università ta' La Manouba tat-Tuneżija. Il-Prof. Norbert Bugeja introduċa l-lejla u anki lill-Prof. Campisi. Waqt l-istess serata kien hemm disponibbli għall-bejgħ il-ktieb *Parole e Immagini di una storia 'Minore'. L'emigrazione siciliana in Tunisia (XIX e XX secolo)*, li awturi tiegħu huma Alfonso Carrisi u Flaviano Pisanelli. Waqt is-seminarju Carrisi semma l-fatt li fil-komunità kien hemm armonija u kollaborazzjoni shiha bejn Sqallin, Maltin u Tuneżin, u bejn Insara, Musulmani u Lhud. Kien hemm ukoll hin iddedikat għall-mistoqsijiet min-naha tal-pubbliku li attenda. Wara sar riċeviment żgħir.

JITNIEDA T-TIELET KTIEB TA' FABLES FROM MIRAGASIA FL-IMSIDA

Nhar id-9 ta' Marzu Faraxa Publishing nediet il-ktieb ta' M.A. Fenech *The Upspringing*, parti mis-serje *Fables from Miragasia*. Is-sabih ta' avveniment bħal dan kien li l-ktieb tnieda f'hanut - Forbidden Power fl-Imsida - li mhux direttament marbut mal-kotba biss imma li jbigħ oġġetti marbutin mad-dinja virtwali tal-gaming, fosthom loġħob fantasy u fantaxjentifiċi, aċċessorji, mudelli u figuri t'azzjoni marbutin ma' dan il-qasam partikolari. Waqt it-tnedija, li kienet waħda informali għall-aħħar, inqraw siltiet minn *The Upspringing* minn Casey Camilleri, filwaqt li wara l-awtriċi, fil-preżenza tad-direttriċi ta' Faraxa, Joanne Micallef, iffirmit kopji tar-rumanz għal dawk kollha li akkwistaw kopja.